

Omezení svéprávnosti

Osoba, která má být posuzovanému opatrovanci jmenována jako stálý opatrovník není oprávněna (subjektivně legitimována) podat dovolání proti výroku rozsudku soudu, kterým byl posuzovaný omezen ve svéprávnosti, neboť není účastníkem řízení o svéprávnosti, se kterým bylo spojeno řízení ve věcech opatrovnictví člověka ke společnému řízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 24 Cdo 1739/2020-375 ze dne 26.8.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci posuzované V. B., narozené dne XY, bytem ve XY, zastoupené opatrovnici pro řízení Z. F., advokátkou se sídlem ve XY, za účasti M. Š., narozené dne XY, bytem ve XY, zastoupené Mgr. P.S., advokátem se sídlem ve V., a Krajského státního zastupitelství v Brně - pobočky ve Zlíně, se sídlem ve Z., o svéprávnosti a ve věcech opatrovnictví člověka, vedené u Okresního soudu ve Zlíně pod sp. zn. 47 Nc 4109/2015, o dovolání M. Š. proti rozsudku Krajského soudu v Brně - pobočky ve Zlíně ze dne 31. října 2019, č. j. 58 Co 165/2019-338, tak, že dovolání M. Š. se odmítá.

Z odůvodnění:

Okresní soud ve Zlíně (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 18. března 2019, č. j. 47 Nc 4109/2015-304, omezil posuzovanou ve svéprávnosti, a to na dobu 5 let od právní moci rozsudku tak, že není způsobilá samostatného právního jednání v žádných záležitostech s výjimkou běžných záležitostí každodenního života (výrok I.), posuzované jmenoval opatrovníkem statutární město Zlín, současně určil rozsah opatrovníkových práv a povinností (výrok II.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení státu a účastníků (výroky III. a IV.). Jmenování veřejného opatrovníka posuzované zdůvodnil tak, že žádná z předcházejících možností zákonem stanovené posloupnosti v úvahu nepřicházela. Výslovně uvedl, že jmenovat posuzované opatrovníkem osobu, kterou posuzovaná navrhla, pro absenci takového návrhu nemohl a M. Š., dceru posuzované, nepovažoval za osobu vhodnou, „a to z důvodu jejího psychického onemocnění, na základě kterého dle soudu není sama schopna vždy bez problémů jednat a na nevinné podněty reaguje neadekvátně, vulgárně a agresivně - pokud by s takovým přístupem měla něco za posuzovanou vyřizovat, je zde velké riziko, že by věc zdárně vyřízena nebyla, či byla až se zpožděním.“

K odvolání M. Š. Krajský soud v Brně - pobočka ve Zlíně (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 31. října 2019, č. j. 58 Co 165/2016-338, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II.). Závěr, „že M. Š., byť nebyly shledány důvody pro její omezení svéprávnosti a byť se jedná o dceru, s níž posuzovaná dlouhodobě žije ve společné domácnosti a obě jsou na sebe jistě citově vázány, není vhodnou opatrovnici pro posuzovanou“, přijal jako správný a dále zdůvodnil, proč shledal odvolací námitky neopodstatněnými (viz body 24 až 27 rozsudku odvolacího soudu).

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala M. Š. (dále též „dovolatelka“) prostřednictvím svého zmocněnce, kterým je advokát, včasné dovolání. Dovolatelka uplatňuje dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), nesprávné právní posouzení věci ohledně (1.) omezení svéprávnosti posuzované, a sice neúplnosti právního posouzení spočívající v absenci posouzení hmotněprávních předpokladů omezení svéprávnosti (hrozby závažné újmy a nedostatečnosti mírnějších opatření) a také neúplně zjištěného skutkového

stavu, což vedlo k nesprávnému skutkovému zjištění, „že posuzovaná není schopna projevit svou vůli“, a (2.) jmenování stálého opatrovníka. Jmenováním veřejnoprávního opatrovníka odvolací soud „v rozporu s ustanovením § 62 občanského zákoníku nepřihlédl k přáním posuzované, k její potřebě ani k podnětu dovolatelky jako osoby blízké. Dovolatelka prokázala soudu, že je plně svéprávná a takto plně svéprávná byla shledána i soudem v samostatném řízení.“ Přípustnost dovolání spatřuje v odchýlení se od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, představované rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2016, sp. zn. 30 Cdo 944/2016, a ze dne 29. listopadu 2017, sp. zn. 30 Cdo 1287/2017. Konečně uvedla, že bylo „porušeno její právo na spravedlivý proces a rovněž právo na spravedlivý proces posuzované ve smyslu článku 36 odstavec 1 Listiny základních práv a svobod, které spatřuje ve skutečnosti, že v dovoláním napadeném rozsudku absentuje aplikační úvaha soudu jak při rozhodování o omezení svéprávnosti posuzované tak při jmenování opatrovníka“ (citováno včetně interpunkčního pochybení), kterou spatřuje v absenci zdůvodnění vztahu mezi jednotlivými dílčími skutkovými zjištěními a závěrem o skutkovém stavu věci, když má za to, že „pro rozhodnutí soudu byl významný pouze znalecký posudek MUDr. R.“ a „odvolací soud i přes výsledek řízení ve věci řízení o svéprávnosti dovolatelky, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve věci jmenování opatrovníka a opět s odůvodněním dle znaleckého posudku MUDr. R. vypracovaného na posuzovanou (její způsobilost) a nikoliv dovolatelku, jako osobu, která navrhovala, aby byla jmenována opatrovníkem.“

Dovolání dovolatelky směřující proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu o omezení svéprávnosti posuzované je třeba odmítnout z důvodu, že dovolatelka k jeho podání není oprávněna (subjektivně legitimována).

Podle ustanovení § 240 odst. 1 věta první o. s. ř. účastník může podat dovolání do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni.

Podle ustanovení § 6 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z. ř. s.“) v řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, je účastníkem řízení (dále jen „účastník“) navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno (odstavec 1). Účastníkem je také navrhovatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje (odstavec 2).

Podle ustanovení § 46 odst. 1 z. ř. s. nebylo-li řízení o svéprávnosti zastaveno podle § 35 odst. 2, soud zahájí řízení ve věcech opatrovnictví člověka a řízení spojí.

Z ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. vyplývá, že k podání dovolání je oprávněn (subjektivně legitimován) toliko účastník řízení [a to pouze tehdy, jak se ustálila rozhodovací praxe dovolacího soudu (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. července 1999, sp. zn. 20 Cdo 1760/98, ze dne 30. června 2004, sp. zn. 29 Odo 198/2003, nebo ze dne 7. října 2013, sp. zn. 21 Cdo 2649/2012; všechna zde označená rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou veřejnosti přístupná na internetových stránkách Nejvyššího soudu <https://nsoud.cz>), pokud (z procesního hlediska - v tomto směru je rozhodující výrok odvolacího soudu) nebylo účastníkovi rozhodnutím odvolacího soudu zcela vyhověno, popřípadě mu byla tímto rozhodnutím způsobena jiná určitá újma na jeho právech, kterou lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí].

Účastenství je v řízení o svéprávnosti i v řízení ve věcech opatrovnictví člověka vymezeno materiálně (§ 6 z. ř. s.), odvozuje se z hmotněprávní účasti ve vztahu, o němž se v řízení jedná. Účastníkem konkrétního řízení je ten, jehož hmotněprávní sféra může být výsledkem řízení dotčena. Protože zákon o zvláštních řízeních soudních pro řízení o svéprávnosti i pro řízení ve věcech opatrovnictví člověka účastníky výslovně nevymezuje (neoznačuje), definice účastníků podle ustanovení § 6 odst. 2 z. ř. s., která coby lex specialis má přednost před definicí obecnou (§ 6 odst. 1 z. ř. s.), se v těchto řízeních neuplatní. Účastenství se proto řídí definicí podle ustanovení § 6 odst. 1 z. ř. s., čemuž

odpovídá i to, že (typově) jde o řízení, které může být zahájeno i bez návrhu.

Účastníkem řízení o svéprávnosti i řízení ve věcech opatrovnictví člověka je tedy návrhovátelem a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno (jehož práva nebo povinnosti jsou předmětem řízení). Těmito právy a povinnostmi se rozumějí jednak práva a povinnosti, o kterých má být přímo rozhodnuto, jednak práva a povinnosti, o nichž se ve výroku soudního rozhodnutí sice nerozhoduje, ale o nichž se přece jen jedná, a které výrokem soudního rozsudku mohou být dotčeny (stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 1977, sp. zn. Cpj 160/1977, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 3/1979). Obligatorně je účastníkem – kromě návrhovátele, bylo-li řízení zahájeno na návrh – v případě řízení o svéprávnosti posuzovaný a v případě řízení ve věcech opatrovnictví člověka opatrovanec a opatrovník. O jejich právech a povinnostech je v řízeních vždy jednáno.

Předmětem řízení o svéprávnosti je způsobilost posuzovaného člověka samostatně právně jednat, principiálně jde o změnu rozsahu způsobilosti samostatně právně jednat, omezení nebo také navrácení svéprávnosti, a to bez ohledu na skutečnost, že v tomto řízení může být dále rozhodnuto o zrušení rozsudku o omezení svéprávnosti (zrušení rozsudku o omezení svéprávnosti je nutno striktně odlišovat od jejího navrácení, na místě je pouze tehdy, pokud pro omezení svéprávnosti nebyly důvody již v době, kdy byl rozsudek vydáván), případně také o některém z podpůrných opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat. Předmětem řízení ve věcech opatrovnictví člověka je jmenování stálého opatrovníka, který za opatrovance bude právně jednat, s čímž je z povahy věci spojeno i vymezení rozsahu zástupčí činnosti stálého opatrovníka. Je-li ovšem zákonným důvodem jmenování stálého opatrovníka omezení svéprávnosti člověka (§ 465 odst. 1; § 62 o. z.), je vymezení rozsahu zástupčí činnosti stálého opatrovníka (§ 463 odst. 1 o. z.) podmíněno vymezením rozsahu v jakém byla způsobilost člověka samostatně právně jednat omezena (§ 40 odst. 2 z. ř. s.), protože stálý opatrovník zastupuje člověka, jehož svéprávnost byla omezena pouze v rozsahu, ve kterém byla jeho způsobilost samostatně právně jednat omezena. Jinak vyjádřeno, podmíněnost rozsahu zástupčí činnosti stálého opatrovníka rozsahem způsobilosti posuzovaného samostatně právně jednat, omezuje předmět řízení ve věcech opatrovnictví člověka – jde-li o vymezení rozsahu zástupčí činnosti – na adekvátní reflexi rozsudku o omezení svéprávnosti. Hmotněprávní sféra osoby, která má být jmenována stálým opatrovníkem posuzovaného, může být dotčena pouze v tom, zda bude nebo nebude stálým opatrovníkem jmenována a zda vymezení rozsahu zástupčí činnosti odpovídá rozsahu, v jakém byla způsobilost člověka samostatně právně jednat omezena.

Odlišné předměty řízení se logicky promítají do okruhu účastenství. Účastníci jednotlivých řízení zpravidla nebudou totožní, což není způsobilá změnit ani zákonem uložená povinnost soudu (zahájit a) spojit řízení ve věcech opatrovnictví člověka s řízením o svéprávnosti (nebylo-li zastaveno podle § 35 odst. 2 z. ř. s.) vyplývající z ustanovení § 46 odst. 2 z. ř. s. Samostatná (svébytná) povaha těchto řízení, včetně (specifického) okruhu účastenství, může být v důsledku obligatorního spojení řízení nanejvýš upozaděna, a sice pouze potud, že v případě omezení svéprávnosti posuzovaného, bude posuzovanému v tomtéž řízení jmenován opatrovník (§ 62 věta první o. z.) a vymezen rozsah jeho zástupčí činnosti, čímž je procesní institut spojení věcí (řízení) sledující (a.) posílení ochrany posuzovaného a (b.) zefektivnění řízení naplněn a zcela se tak vyčerpává. Proto procesní institut spojení věcí jinak samostatnou povahu těchto řízení neeliminuje a ani tak učinit nemůže.

Z uvedeného pro posuzovanou věc vyplývá, že dovolatelka, jako osoba, která (za splnění zákonem stanovených podmínek) má být posuzované opatrovance jmenována stálou opatrovnící, je účastnicí pouze řízení ve věcech opatrovnictví člověka, které bylo spojeno ke společnému řízení s řízením o svéprávnosti. Pouze v této části společného řízení je jednáno o jejich právech a povinnostech, a to na rozdíl od té části společného řízení, které se týká řízení o svéprávnosti.

Lze proto uzavřít, že osoba, která má být posuzovanému opatrovanci jmenována jako stálý

opatrovník není oprávněna (subjektivně legitimována) podat dovolání proti výroku rozsudku odvolacího soudu, kterým byl posuzovaný omezen ve svéprávnosti, neboť není účastníkem řízení o svéprávnosti, se kterým bylo spojeno řízení ve věcech opatrovnictví člověka ke společnému řízení.

Dovolání dovolatelky proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu o jmenování stálého opatrovníka posuzované (statutárního města Zlín) není přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť soud prvního stupně, respektive odvolací soud postupoval při výběru vhodného opatrovníka zletilé osoby omezené ve svéprávnosti v souladu s § 62 a § 471 odst. 2 o. z., a to s přihlédnutím ke skutkovým zjištěním (která v dovolacím řízení nelze nijak revidovat), že posuzovaná žádného opatrovníka nenavrhl, respektive – jak vyplynulo ze znaleckého posudku – s ohledem na svou nemoc již v době zhlédnutí nebyla schopna relevantně (v tomto směru) projevit svou vůli, přičemž – právě pro učiněná skutková zjištění

- podmínky pro jmenování dovolatelky opatrovníci posuzované splněny nebyly.

V této souvislosti Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi opakovaně vysvětlil (srov. například usnesení ze dne 19. května 2014 sp. zn. 32 Cdo 165/2014, ze dne 29. července 2014 sp. zn. 32 Cdo 709/2014, nebo ze dne 31. ledna 2020, sp. zn. 24 Cdo 2484/2019), že přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. nemůže založit otázka, jejíž řešení vyplývá přímo ze zákona. Obdobně Nejvyšší soud již při posuzování zásadního právního významu napadeného rozhodnutí v procesním režimu občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. prosince 2012 vyložil (srov. usnesení ze dne 28. května 2014, sp. zn. 32 Cdo 1732/2012, a předtím například rozsudek ze dne 12. prosince 2013, sp. zn. 32 Cdo 3931/2011, a usnesení ze dne 29. ledna 2001, sp. zn. 22 Cdo 1603/99, ze dne 30. května 2006, sp. zn. 29 Odo 462/2005, ze dne 24. května 2007, sp. zn. 29 Cdo 48/2007, a ze dne 10. prosince 2009, sp. zn. 32 Cdo 1195/2009), že rozhodnutí odvolacího soudu nečiní zásadně právně významným otázkou, jejíž řešení je zcela zjevné a jež nečiní v soudní praxi výkladové těžkosti. Tento závěr lze plně vztáhnout i na právní úpravu občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. ledna 2013 (srov. již shora označené usnesení Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 24 Cdo 2484/2019).

K vadám řízení (i kdyby byly dány) dovolací soud přihlédne jen, je-li dovolání přípustné. Samy o sobě nejsou způsobilé přípustnost dovolání založit, nejde totiž o otázku správnosti či nesprávnosti právního posouzení věci podle § 241a odst. 1 o. s. ř., tj. o otázku, na jejímž řešení napadené rozhodnutí závisí, nýbrž o otázku případné existence či neexistence vad řízení ve smyslu § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. února 2014, sp. zn. 23 Cdo 2758/2013, ze dne 28. srpna 2014, sp. zn. 30 Cdo 185/2014, a ze dne 23. července 2014, sp. zn. 30 Cdo 2266/2014).

Pokud dovolatelka v dovolání poukazovala na porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, je nutno zdůraznit, že také v případě je-li v dovolání namítáno porušení ústavně zaručených základních práv a svobod dovolatelky v řízení před obecnými soudy, není zbavena povinnosti vymezit obsahové náležitosti stanovené pro dovolání občanským soudním řádem – (nález Ústavního soudu ze dne 26. září 2017, sp. zn. III. ÚS 3717/16, in <https://nalus.usoud.cz>). Vymezuje-li dovolatelka porušení práva na spravedlivý proces pouze obecně tak, že postrádá úvahu soudu, jak dospěl k závěru o skutkovém stavu věci, doplněnou o polemiku, „když má za to“, že se opírá pouze o jeden nosný důkazní prostředek, neformuluje konkrétní právní otázku hmotného nebo procesního práva, na níž by rozhodnutí odvolacího soudu záviselo a neuvádí ani předpoklad přípustnosti dovolání, a proto ani tato námitka přípustnost dovolání nezakládá.

Z vyložených důvodů Nejvyšší soud dovolání dovolatelky podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

Další články:

- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)